

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen ja lakialoitteen johdosta laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta.

Eduskunta on päätöspöytäkirjan ottein 21 päivänä lokakuuta 1980 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 173 laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta. Samassa tarkoituksessa eduskunta on lähettänyt valiokuntaan 30 päivänä lokakuuta 1980 ed. Ahteen ym. samannimisen lakialoitteen n:o 188, 4 päivänä maaliskuuta ed. Saukkosen ym. lakialoitteen n:o 155 laiksi rintamasotilaseläkelain 8 §:n muuttamisesta, 24 päivänä toukokuuta 1979 ed. Breilinin ym. lakialoitteen n:o 284 (1979 vp.) laiksi rintamasotilaseläkelain 29 §:n muuttamisesta, ed. V. Vennamon ym. lakialoitteen n:o 390 (1979 vp.) laiksi sotiemme veteraanieläkkeistä ja ed. V. Vennamon ym. lakialoitteen n:o 391 (1979 vp.) laiksi rintamasotilaseläkelain muuttamisesta. Tässä yhteydessä valiokunta on päättänyt ottaa myös käsiteltäväksi eduskunnan 25 päivänä maaliskuuta 1980 valiokuntaan lähettämän ed. Kortsalmen ym. toivomusaloitteen n:o 651 rintamasotilaseläkkeiden maksamisessa ilmenneiden kohtuuttomuuksien korjaamisesta, eduskunnan 20 päivänä syyskuuta 1979 valiokuntaan lähettämät ed. Aaltosen ym. toivomusaloitteen n:o 1158 (1979 vp.) rintamamiesten eläkkeellesiirtymisen helpottamisesta, ed. Ihmäen ym. toivomusaloitteen n:o 1219 (1979 vp.) julkisoikeudellista eläkettä saavien rintamasotilaiden oikeuttamisesta rintamasotilaseläkelain mukaiseen rintamalisään, ed. Juvelan ym. toivomusaloitteen n:o 1241 (1979 vp.) rintamapalveluvuosien ottamisesta huomioon työeläkkeeseen oikeuttavana aikana, ed. Kaarnan ym. toivomusaloitteen n:o 1258 (1979 vp.) rintamasotilaseläkelain muuttamisesta tulosidonnaisuuksien poistamiseksi ja kaikkien sotaveteraanien saattamiseksi tasa-arvoiseksi rintamalisään saamiseen nähden, ed. Kaupin ym. toivomusaloitteen n:o 1265 (1979 vp.) vuosien 1939—1945 sotiin rintamapalvelus- tai vastaavissa tehtävissä osallistuneiden naisten saattamisesta rintamasotilaseläkejärjestelmän piiriin,

ed. Kaupin ym. toivomusaloitteen n:o 1266 (1979 vp.) rintamasotilastunnuksen omaavien oikeudesta siirtyä ennenaikaiselle eläkkeelle, ed. Koskisen ym. toivomusaloitteen n:o 1296 (1979 vp.) yhden rintamapalveluvuoden huomioon ottamisesta kolmena työvuotena rintamamiesten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä määrättäessä, ed. Lattulan ym. toivomusaloitteen n:o 1320 (1979 vp.) rintamaveteraanien eläkkeiden parantamisesta, ed. Malmin ym. toivomusaloitteen n:o 1352 (1979 vp.) suuremman rintamasotilaseläkkeen ja rintamasotilaslisan myöntämisestä kaikille rintamasotilastunnuksen omaaville henkilöille, ed. Miettisen ym. toivomusaloitteen n:o 1361 (1979 vp.) rintamasotilaseläkelakiin sisältyvien epäkohtien korjaamisesta, ed. Paakkisen ym. toivomusaloitteen n:o 1378 (1979 vp.) rintamasotilaiden vapaaehtoisuuteen perustuvista varhaiseläkejärjestelyistä, ed. Savolan ym. toivomusaloitteen n:o 1424 (1979 vp.) rintamasotilaiden eläkeiän alentamisesta, ed. Savolan ym. toivomusaloitteen n:o 1425 (1979 vp.) rintamasotilaslisan korottamisesta, ed. Sillantauksen ym. toivomusaloitteen n:o 1433 (1979 vp.) rintamasotilastunnuksen omaavien oikeudesta siirtyä ennenaikaiselle eläkkeelle, ed. Valon ym. toivomusaloitteen n:o 1483 (1979 vp.) naisten rintamapalvelustunnuksen rinnastamista ns. veteraanietuuksien suhteen miesten rintamasotilastunnukseen, ed. Valtosen ym. toivomusaloitteen n:o 1484 (1979 vp.) rintamasotilaslisan maksamisesta jokaiselle kansaneläkettä saavalle vuosien 1939—1945 sotien rintamaveteraanille ja ed. P. Vennamon ym. toivomusaloitteen n:o 1494 (1979 vp.) rintamasotilaslisan korottamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina hallitussihteeri Tuulikki Haikarainen sosiaali- ja terveysministeriöstä, budjettisihteeri Paavo Kyttömäki valtiovarainministeriöstä, varapuheenjohtaja Maila Mikkola Rintamanaisten Liitosta, maisteri Olavi Kivelä Sotainvalidien Veljesliitosta, toiminnanjohtaja Pertti Paakkinen ja

varapuheenjohtaja Uuno Kuutti Rintamamiesveteraanien Liitosta sekä puheenjohtaja Gunnar Laatio ja toiminnanjohtaja Esko Kosunen Suomen Sotaveteraanien Liitosta. Käsiteltävään asiaan ja päätettyään ottaa käsittelyn pohjaksi lakialoitteeseen n:o 188 sisältyvän lakiehdotuksen valiokunta esittää kunnioittaen seuraavaa.

Lakialoitteeseen n:o 188 sisältyvässä lakiehdotuksessa esitetään rintamasotilaan aviopuolison työtulojen etuoikeutta laajennettavaksi rintamasotilaseläkettä määrättäessä siten, että vuositulona otetaan huomioon työtulot ainoastaan siltä osin kuin ne ylittävät 16 290 markkaa. Niinikään ehdotetaan, että rintamalisä myönnettäisiin kaikille kansaneläkettä saaville rintamamiehille riippumatta siitä, millaista ansiöeläketurvaa hän mahdollisesti saa. Rintamalisä ehdotetaan myös nostettavaksi 100 markkaan kuukaudessa. Lakiehdotuksen toteuttamisesta aiheutuisi valtiolle vuositasolla noin 149 miljoonan markan kustannukset, joista lakiehdotuksen esitetyn voimaantuloajankohdan vuoksi noin 74,5 miljoonaa markkaa kohdistuisi vuoteen 1981.

Hallituksen esitykseen sisältyvässä lakiehdotuksessa rintamasotilaseläkelakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että sotilasvammalain mukainen elinkorko etuoikeutettaisiin kokonaan rintamasotilaseläkettä määrättäessä ja että rintamalisää alettaisiin maksaa myös rintamapalvelustunnuksen oikeutetuille kansaneläkettä saaville naisille. Hallituksen esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen toteuttaminen lisäisi valtion menoja vuositasolla yhteensä noin 8 miljoonaa markkaa, josta noin 4 miljoonaa markkaa kohdistuisi vuoteen 1981. Hallituksen tarkoituksena on saattaa lainmuutokset voimaan heinäkuun 1981 alusta lukien.

Lakialoitteessa n:o 284 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaseläkelain 2 ja 9 §:ää muutettavaksi siten, että rintamasotilaseläkkeen myöntämisen alaikäraja poistettaisiin ja että rintamalisää korotettaisiin.

Lakialoitteessa n:o 390 (1979 vp.) ehdotetaan säädettäväksi laki sotiemme veteraanineläkkeistä, jossa ehdotetaan useita parannuksia rintamasotilaille myönnettäviin tukiin.

Lakialoitteessa n:o 391 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaseläkelain 1 ja 2 §:ää muutettavaksi siten, että rintamasotilaseläke myönnettäisiin myös työvelvollisille, että rintamasotilaseläkkeen määrää korotettaisiin, että rintamasotilaseläke myönnettäisiin myös alle 60

vuotiaalle työttömälle rintamasotilaille ja että rintamalisän määrää korotettaisiin.

Lakialoitteessa n:o 155 ehdotetaan rintamasotilaseläkelain 8 §:n muuttamista siten, että rintamasotilaseläkettä määrättäessä ns. etuoikeutetuksi tuloksi luettaisiin myös luopumiseläke ja sukupolvenvaihdoseläke.

Toivomusaloitteessa n:o 1158 (1979 vp.) ehdotetaan rintamamiesten eläkkeellesiirtymisen helpottamista ja nuorten työllisyystilanteen parantamista näillä rintamamiehiin kohdistuvilla toimenpiteillä.

Toivomusaloitteessa n:o 1219 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaseläkelain mukaisen rintamalisän myöntämistä myös ns. lisäeläketurvan mukaista julkisoikeudellista eläkettä saaville rintamasotilaille, joiden eläkevuodet ovat täynnä ilman rintamapalveluakin.

Toivomusaloitteessa n:o 1241 (1979 vp.) ehdotetaan työeläkelain muuttamista niin, että rintamapalveluvuodet huomioidaan työeläkkeeseen oikeuttavana aikana, mikä on toteutettu käytännössä jo valtion sekä kuntien eläkejärjestelmissä.

Toivomusaloitteessa n:o 1258 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaseläkelain muuttamista siten, että aviopuolison tulojen ja omaisuuden vaikutus tämän eläkkeen saantiin ja määrään poistetaan laista ja että kaikki rintamapalvelukseen viime sotien aikana osallistuneet ja siitä tunnuksen saaneet veteraanit tasaveroisina pääsevät osallisiksi rintamalisästä.

Toivomusaloitteessa n:o 1265 (1979 vp.) ehdotetaan vuosien 1939—1945 sotien aikana rintamapalvelukseen tai vastaavanlaisiin vaativiin tehtäviin eri puolilla maata osallistuneiden naisten saattamista rintamasotilaseläkejärjestelmän piiriin samalla tavalla kuin talvi- ja jatkosotaan osallistuneet rintamamiehet ja vuoden 1918 sotaan osallistuneet naiset ja miehet.

Toivomusaloitteessa n:o 1266 (1979 vp.) ehdotetaan eläkkeelle pääsyä koskevan työlainsäädännön muuttamista siten, että rintamasotilastunnuksen omaavalle myönnettäisiin oikeus eläkkeelle pääsemiseen hänen niin halutessaan rintamalla palveluaikansa vastaavaa aikaa taikka osaa siitä aikaisemmin kuin hänen lakimääräinen eläkeikänsä oikeuttaisi.

Toivomusaloitteessa n:o 1296 (1979 vp.) ehdotetaan työsuhte-eläkelakien muuttamista niin, että yksi rintamapalveluvuosi laskettaisiin kolmeksi normaaliksi työvuodeksi entisten rintamamiesten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeitä määrättäessä.

Toivomusaloitteessa n:o 1320 (1979 vp.) ehdotetaan rintamaveteraanien eläkkeiden parantamista.

Toivomusaloitteessa n:o 1352 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaseläkejärjestelmän ja rintamasotilaslisän parantamista siten, että kaikki rintamasotilastunnuksen saaneet saisivat korvauksen ja että sen tasoa nostettaisiin huomattavasti.

Toivomusaloitteessa n:o 1361 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaseläkelain tarkistamista siten, että aviopuolison tulojen ja omaisuuden vaikutus tämän eläkkeen saantiin ja määrään poistetaan laista ja että kaikki rintamapalvelukseen viime sotien aikana osallistuneet ja siitä tunnuksen saaneet veteraanit tasaveroisina pääsevät osallisiksi rintamalisästä.

Toivomusaloitteessa n:o 1378 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaiden erityisten työeläketarpeiden hoitamista sellaisin vapaaehtoisin valikoivin varhaiseläkejärjestelyin, jossa nykyistä joustavammin otetaan huomioon työkyvyttömyyseläkkeen tarpeet, rintamapalveluksesta sekä ammatista ja nykyolosuhteista johtuvat sosiaaliset eläkkeentarpeet sekä työllisyyspoliittisesti ja muutoin huomionarvoiset seikat.

Toivomusaloitteessa n:o 1424 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaiden eläkeiän alentamista 60 vuoteen.

Toivomusaloitteessa n:o 1425 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaslisän korottamista 150 markkaan ja että se myönnettäisiin jokaiselle rintamasotilaille.

Toivomusaloitteessa n:o 1433 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilastunnuksen omaaville myönnettävää oikeutta eläkkeelle siirtymiseen heidän niin halutessaan rintamapalveluaikaansa tai osaa siitä vastaavaa aikaa aikaisemmin kuin heidän muihin lakeihin perustuva eläkkeelle siirtymisoikeutensa edellyttäisi.

Toivomusaloitteessa n:o 1483 (1979 vp.) ehdotetaan naisveteraanien rintamapalvelustunnuksen rinnastamista ns. veteraanietuuksien suhteen miespuolisten veteraanien rintamasotilastunnuksen.

Toivomusaloitteessa n:o 1484 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaslisän maksamista jokaiselle kansaneläkettä saavalle vuosien 1939—1945 sotien rintamaveteraanille.

Toivomusaloitteessa n:o 1494 (1979 vp.) ehdotetaan rintamasotilaslisän korottamista ainakin 300 markkaan kuukaudessa samalla

muutkin veteraanien eläkeasiain epäkohdat ja puutteellisuudet korjaten.

Toivomusaloitteessa n:o 651 ehdotetaan veteraanien eläkkeiden maksamisessa ilmenneiden kohtuuttomuuksien korjaamista, niin että rintamasotilaseläke etuoikeutettuna tulona ei missään muodossa vaikuta toisen puolison kansaneläke-etuuksiin.

Saadun selvityksen perusteella sekä lakialoitteesta n:o 188 ja hallituksen esityksestä ilmenneistä syistä valiokunta pitää lakiehdotusta eräitä teknisluonteisia muutosehdotuksia lukuunottamatta tarpeellisena, minkä vuoksi valiokunta on asettunut lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle.

Lakialoitteen n:o 188 9 §:stä ehdotetaan poistettavaksi sen 2 momentti. Koska lakialoitteen mukaan kaikki kansaneläkettä saavat rintamaveteraanit saisivat rintamalisän, säännös on tarpeeton. Samasta syystä myös 9 §:n 4 momentista on poistettava viittaus saman pykälän 2 momenttiin. Lakiehdotuksen voimaantulosäännökseen ehdotetaan lisättäväksi maininta, jonka mukaan kansaneläkelaitos tarkistaisi viran puolesta aikaisemmin myönnettyt etuudet nyt muutettavan lain säännösten mukaisiksi.

Koska lainmuutokset merkitsevät hallituksen esityksen tavoitteiden toteutumista ja ovat lakialoitteissa ja toivomusaloitteissa esitettyjen ehdotusten suuntaisia, valiokunta on asettunut hallituksen esityksen, lakialoitteiden ja toivomusaloitteiden hylkäämisen kannalle.

Valiokunta pitää tärkeänä, että hallitus kiinnittää riittävästi huomiota rintamaveteraanien kuntoutustoiminnassa ilmeneviin puutteisiin ja ryhtyy tarvittaviin toimenpiteisiin epäkohtien korjaamiseksi.

Valiokunta pitää niinkään tärkeänä, että myös naisille voitaisiin myöntää rintamasotilaseläke samoin perustein kuin miehille.

Valiokunta edellyttää, että selvitetään myös vuoden 1939—1945 sotien aikana vakaumuksensa vuoksi keskitysleireihin ja vankiloihin suljettujen saattaminen korvausten piiriin.

Valiokunta edellyttää, että rintamaveteraanien varhaiseläkejärjestelmä toteutetaan laadittujen selvitysten pohjalta vuonna 1982.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta kunnioittaen ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 188 sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

rintamasotilaseläkelain muuttamisesta.

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 28 päivänä tammikuuta 1977 annetun rintamasotilaseläkelain (119/77) 1 §:n 1 ja 2 momentti, 8 §:n 3 momentin 7 kohta ja 4 momentti sekä 9 § näin kuuluviksi:

1 §.

Rintamasotilaalla on oikeus rintamasotilas-eläkkeeseen ja rintamalisään sekä rintamapalvelukseen osallistuneella naisella rintamalisään sen mukaan kuin tässä laissa säädetään.

Rintamasotilaalla tarkoitetaan henkilöä, jolle on annettu rintamasotilastunnus ja rintamapalvelukseen osallistuneella naisella henkilöä, jolle on annettu rintamapalvelustunnus siten kuin niistä on erikseen säädetty.

8 §.

Vuosituloksi ei lueta:

7) sotilasvammalain (404/49) mukaista elin- ja täydennyskorkoa eikä ylimääräisiä sotaläkkeitä;

Milloin rintamasotilaseläkkeensaajan puoliso ei saa kansaneläkettä, luetaan puolison työtulosta vuosituloksi vain se osa, joka ylittää 12 040 markkaa. Mitä työtulolla tarkoitetaan, säädetään asetuksella.

9 §.

Kansaneläkettä saavalle rintamasotilaalle maksetaan rintamalisää 852 markkaa vuodessa. (2 mom. poist.)

Samoin edellytyksin kuin rintamasotilaalle myönnetään rintamalisä sellaiselle henkilölle, joka Suomen kansalaisena on osallistunut vuoden 1918 sotaan ja saanut siitä veteraanitunnuksen siten kuin asetuksella tarkemmin säädetään.

Rintamalisä myönnetään 1 momentissa mainituin edellytyksin myös rintamapalvelukseen osallistuneelle naiselle, jolle on annettu rintamapalvelustunnus.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä heinäkuuta 1981. Aikaisemmin myönnettyt rintamasotilaseläkkeet ja rintamalisät muutetaan 1 päivästä heinäkuuta 1981 lukien tämän lain mukaisiksi.

Lain 8 §:n 4 momentissa ja 9 §:n 1 momentissa säädettyjen markkamäärien katsotaan vastaavan virallisen elinkustannusindeksin sitä pistelukua, jonka mukaan vuoden 1976 lokakuussa maksettavina olevien kansaneläkkeiden suuruus on laskettu.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että hallituksen esitykseen n:o 173 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Vielä valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteisiin n:ot 284, 390 ja 391 (kaikki 1979 vp.) ja 155 sisältyvät lakiehdotukset hylättäisiin.

Helsingissä 18 päivänä marraskuuta 1980.

Lopuksi valiokunta ehdottaa,

että toivomusaloitteet n:ot 1158, 1219, 1241, 1258, 1265, 1266, 1296, 1320, 1352, 1361, 1378, 1424, 1425, 1433, 1483, 1484 ja 1494 (kaikki 1979 vp.) sekä 651 hylättäisiin.

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja M. Puhakka, varapuheenjohtaja Kauppi, jäsenet Ajo, Alppi,

Halonen, Joutsenlahti, Juntumaa, Kauppinen, Mattsson, Pesola, Pursiainen, Raudaskoski, Saarikoski, Savolainen ja Zilliacus.